

Pārfrazējot zināmo teicienu par partijām, droši var teikt: kur divi latvieši, tur trīs kori.

Par to nebūt nav jābēdājas, mazliet skumdina tikai tas, ka gandrīz nevienam kori vairs nevar pazīt pēc sejas: tie paši dziedātāji, kas vienā kolektīvā dzied Mocartu, ātri pārgērbjas un iet uz citu kolektīvu dziedāt piemēram, ko mūsdienīgu. Un koncerti šķiet arvien līdzīgi cits citam. Arī repertuārs tik līdzīgā garīgā mūzika neuzdzen vis nekādas katarses trīšas, sevišķi, ja nedēļā jānoklausās trīs šādi priekšnesumi.

Ar šīm savām pārdomām uzrunāju vienu no Mūzikas akadēmijas kordinģēšanas nodaļas šāgada beidzējiem **Juri Vaivodu**. Starp citu, viņš ir arī viens no cerīgajiem jaunajiem komponistiem — to atzinusi Dziesmu svētku kordziesmu konkursa žūrija un arī valsts eksāmenā Juri dirģēja savu kompozīciju «Asperges me».

— Man bija tā laime tulkot Baha akadēmijas profesoram obojstam Keheram stundas, bet mēs runājām arī par kormūziku. Pirmais koncerts, ko profesors bija noklausījis, šķitis interesants. Bet padzīvojis dažas dienas Rīgā un dzirdējis kā mūsu kolektīvi izpilda dažādu mūziku, Kehera kungs teica, ka kori kļūstot garlaicīgi, jo visu mūziku dziedot pilnīgi vienādi.

Acīmredzot vaina ir tajā lielajā «tautas staigāšanā» no kolektīva uz kolektīvu. Uzskatu, ka, piemēram, «Balsis» kopā tur ne tikai paša kolektīva aura, bet arī tas, ka viņi dzied interesantu dažādu laikmetu repertuāru. Pašdarbības kolektīviem tas ir vajadzīgs. Bet profesionāliem mūziķiem ir jābūt stingri nošķirti — katrs nodarbojas savā «laucīnā». Jāievēro katra laikmeta tradīcijas, ir jābūt citai pieejai katra laika vokālajai skolai. Slavenajā Monteverdi kori ir pārmantojamība — kopā dzied un arī orķestrī kopā muzicē profesori ar saviem audzēkņiem.

— Jā, bet mūsu profesoriem, izņemot varbūt pašus slavenākos, agrāk nemaz nebija tik viegli atzīt tālāk par brāļu pilsētām Rūsī un Rostoku un pašiem izzināt, kā, ko un kur spēlēt vai dzied.

— Ja runājam tieši par baroka mūziku, manuprāt,

Jāņa Egla foto

lielākā daļa mūsu pasniedzēju ir auguši Leipcīgas radiokora ierakstu iespaidā, bet tur jau viņi nav vainīgi, tāds bija tas laiks.

Bet tu prasīji arī par garīgās mūzikas atskaņošanu mūsdienās. Jā, par to es arī esmu nedaudz sašutis — tā tagad ir kļuvusi par modes lietu latviešu koru darbībā. Ja atkal nemam ārzemju paraugu, zinu, ka daudzi dirģenti, kas nodarbojas tieši ar šo mūziku, ir beiguši vai vismaz kādu laiku studējuši teoloģijas fakultātē un patiešām dzili izprot šajos darbos paustās idejas. Baha akadēmijā dirģēju vienu no skaistākajām Baha kantātēm. Biju agrāk to dzirdējis, bet tagad sāku pētīt, no kurienes Bahs ņēmis tekstus. Izrādījās, pārsvarā ir Zālamana Augstā dziesma. Varbūt šauju pār stripu un tā nemaz nedrīkst teikt, bet tā laikam ir viena no viserotiskākajām viņa kantātēm.

— Nav jau nekāds brīnums — Baham taču bija daudz bērnu!

— Ir jau arī pie mums dirģenti un kori, kas izprot garīgo mūziku, bet ir arī tādi, kas tikai iedomājas, ka viņi kaut ko sajēdz. Un bez tam — cik ilgi

neproti — tikai dziedāt...

— Ja nav galvas uz pleciem, nevajag izvēlēties ceļu, pa kuru «nav aršanas». Nu, piemēram, mūsu nodaļā, kas šogad izlaiž 36 absolventus, ir kādi desmit, kas spējīgi paši kaut ko darīt ar savu galvu, varbūt drusciņ vairāk.

— Kuri ir tie deviņi bez tevis?

— Jā. (smeļ) Es par sevi īpaši neuztraucos.

— Kā tad! Tev taču bez visa kā cita ir arī brīnišķīgais koris «Vanadziņš»!

— Rudenī būs trīs gadi, kopš tas pastāv.

— Kā tu viņus saturī kopā — naudu taču «Vanadziņā» nemaksā, uz ārzemēm arī nebrauc? Vai tikai tu skolā neesi bijis kāds posmvedis vai zvaigznītes komandieris?

— O, jā! 6. klasē es biju vienības padomnie priekšsēdētājs. Biju tāds pavisam nerātns. Visus astoņus gadus varbūt arī ne, bet septiņus droši, ka sēdēju pirmajā solā.

Latvijas laikā valstī bija vairāki mūzikas centri. Man viens labs latgaļes vēstures pētnieks ir teicis, ka tikai kādi četri

mūzikai jābūt audzinošai. Bet audzināt ar kaut ko baigi salkanu nevar — tad būs purvā iekšā ar abām kājām. Un arī es jau esmu iebīdis kaut kur citur.

— Cilvēki izlasīs, nodomās, ka esi šausmīgi gudrs un nopietns, kāds tu arī laikam esi. Bet tu esi arī tikpat nenopietns — viņu vokālā grupa *Grazia con figurazia*, estrādes dziesmiņu aranžējumi.

— Ar aranžējumiem bija tā. Man paveicās ar skolotāju bērnu mūzikas skolā. Viņš mani iemācīja «haltūrēt», tādā labā nozīmē. Un toreiz tieši uznāca lauku kapelu vilnis. Tad aizgāju mācīties uz Daugavpils mūzikas vidusskolu, kas bija vājprātīga iestāde, kurā valdīja divaini likumi.

— Kādi, piemēram?

— Nu, kaut vai tas, ka tur bija trīs direktora vietnieki, arī ideoloģiskais. Bet arī tur mēs uztaisījām kapeliņu. Tā sākās mana pusradošā darbība. Kapelas vēl joprojām neesmu pametis. 1988. gadā sāku darboties ar Rīgas pilsētas kapelu «Usma».

— Blakus tam, ko tik bagātīgi tīrāžē radio un TV, — kas labākajā gadījumā var uzstāties tikai savā clemā ražas svētkos, kad visi labi sadzērušies alin un kad ir pilnīgi vienalga, kā dzied (bet varbūt laukos tieši tā arī ir jābūt), «Usma» skan kā Londonas simfoniskais orķestris...

— Ja es jūtīšu, ka atrodamies zem kāda noteikta līmeņa, aiziešu. Bet arī es domāju, ka pašlaik tā ir viena no labākajām kapelām Latvijā. Šī mūzika ir ļoti atrisījusi instrumentālistus. Viņi paši ir teikuši, sevišķi saksofonists Ivars, klarnetists Mārcis, ka, pateicoties kapelai, viņi var improvizēt. Mārcis valsts eksāmenā pierādīja, ka ir viens no spožākajiem klarnetistiem Latvijā. Mocartu viņš spēlēja tā, ka ļauj ietrīsēties dvēselei, ja tā skaisti izsakās. Ivars, lai arī ir klarnetists, saksofonu spēlēja ne tikai «Usmā», bet arī džeza orķestrī pie Gunāra Rozenberga. Pauls, tubists, noteikti ir labākais Mūzikas akadēmijā, Ivo — vibrofons — unikāls ar to, ka ir «sitējs» ar absolūto dzirdi. Bungas sit Uģis, Ivo brālis, kas ir pazīstams arī kā «Opus Pro» bundzinieks.

«baros» cilvēkus tikai ar garīgo mūziku. Saprotu, tā ir vajadzīga, tā attīra, bet ja visi kori dzied vienu un to pašu repertuāru. Tagad, paldies Dievam, mazāk dzirdam mūsu 30. gadu mūziku, pret kuru man ir diezgan liela «alerģija». Slavenais muzikologs Jēkabs Poruks ir teicis, ka Vītols un Zālītis ir tās divas dažādās līnijas, pa kurām tālāk varētu attīstīties latviešu mūzika. Brīnos, ka joprojām neskan Zālītis.

— **Kā tu domā, kāpēc?**

— Īsti nezinu, varbūt tā ir atšķirīga mentalitāte, kaut gan neviens neteiks, ka Zālītis nav īsts latvietis.

— **Nu jau šķiet ir izvilks viss, ko var un ko grib. Un tomēr daudz kas vēl nav ne redzams, ne dzirdams. Varbūt šis ir tāds laiks, kad lielāks pieprasījums ir pēc nacionālpatriotiskām vērtībām, kuru, jāteic, netrūkst tik mazas tautības kā mūsējā literatūrā, mūzikā.**

— Laikam visiem labāk patīk tāds salkanums, kas ir tai 30. gadu mūzikā. Mani vairāk satrauc tautas lielāko svētku — Dziesmu svētku repertuārs. Ja paskatās, kā tas ir mainījies Latvijas brīvvalsts laikā un kāds tas ir mūsu laikā, — tur nav būtisku pārmaiņu, pavisam maz ir nācis klāt. Nedomāju, ka komponists raksta ļoti sarežģītu mūziku, vajag tikai pameklēt.

Krīze ir ielauzusies visur, un nezinu, kāda varētu būt koru kustības nākotne. Lielākais darbadevējs principā būs baznīca. Bet Latvijas laikā draudžu kori nesamierinājās tikai ar garīgo repertuāru, tie nākuši kopā un dziedājuši arī Dziesmu svētku repertuāru. Otrs ceļš varētu būt tā sauktie festivāla jeb akciju kori. Bet mani profesionāli kori nesaista tāpēc vien, ka tur cilvēki pārsvarā dzied naudas dēļ.

— **Bet kur tu līksies — nevar taču ieiet vēkalā un, kārām acīm skatoties uz desu, teikt: zini, es ārkārtīgi mīlu mūziku, nogriežiet man kādu gabaliņu. Un ja vēl citu neko**

pasaulslaveni mūziķi ir pabraukuši Daugavpilī garām. Pārējie visi, kas koncertējuši Rīgā, ir viesojušies arī Daugavpilī. Tādējādi tā province, kas tagad tiek uzskatīta par skaistāko Baltkrievijas pilsētu, toreiz pārdzīvoja to pašu mūzikas vilni, ko Rīga. Tagad Rīga visu sakoncentrējusi sevī, bet lauku cilvēki gandrīz neko no tā, kas notiek te, nezina. Bet, cik pazīstu lauku cilvēkus, pats tāds būdams dvēselē, jūtu, ka viņiem ir nepieciešama mūzika. Un tā mēs uztaisījām tādu mazu koncertu Vārkavā. Lāčplēša dienā ar garīgās mūzikas programmu aizbraucām uz manu dzimto pagastu — Līvāniem. Bijām pārsteigti, ka cilvēki atbrauca ar autobusiem gan no Līvāniem, gan Preiļiem — kā viņi to bija uzzinājuši, nezinu. Baznīca bija pilna. Jūtot to atsaucību, kas no viņiem staroja, sapratām, ka jābrauc vēl. Kādas divas nedēļas satiekoties cilvēki par to vien runājuši, kā dziedāja no Rīgas atbraukušie «bēmini». Šis kolektīviņš, mūsu «Vanadziņš», ir apbrīnojams ar to, ka cilvēki tajā dzied tikai tāpēc, ka viņiem patīk dziedāt, tas ir tāds baigi foršs fanātisms. Liels paldies jāsaka arī maniem vecākiem.

— **Kas visus ēdina un guldina?**

— Viņiem jau palīdz kaimiņi, bet principā tieši vecāki jāva izdzīvot «Vanadziņa» idejai.

Nezinu, vai vasarā izdosies, bet rudenī noteikti uztaisīsim kādu tūrīti pa Latgales baznīcām kopā ar Mūzikas akadēmijas studentu orķestra grupiņu. Esmu diezgan sašutis par to, kas notiek mūsu liturģiskajā mūzikā. Pats esmu katolis. Luteriskā baznīca mēģina meklēt senos avotus, sāk dziedāt gregoriānus, bet mūsu konfesija nez kāpēc sāk to visu atvieglot, it kā padarīt mūziku pieejamāku cilvēkiem, vienkāršot, pat tulkot latviski gregoriānu tekstus, kas zaudē savu dabisko plūdumu. Par «jauno mūziku», ko dzirdēju Rēzeknē, man jāsaka: maz jūtu atšķirību starp ziņģi un baznīcas mūziku. Uzskatu, ka baznīcas

Sākām ar Vintera dziesmu programmām, kad vēl vajadzēja četrus zīmogus, lai atļautu spēlēt. Tagad nolēmām vairāk iziet uz šovu, lai cilvēkiem tiktu kāds priecīgs. Tā tapa 1. aprīļa koncerts. Domāju, ka interesanti bija ne tikai mums, bet arī pašiem autoriem dzirdēt savus 60.—70. gados sarakstītos darbinus.

— **Melodijas, starp citu, bija gluži jaukas, un nedomāju, ka tagad nu kāds raksta šedevrus.**

— Kad dziedājām Paula «Kuba, mana Kuba», kaifojām! Bet tas, kas bija 60. gados, vairs neatkārtosies. Toreiz visā pasaulē bija tāds divains vilnis, varēja interesanto savienot ar komerciālo.

Viru vokālā grupa *Grazia con figurazia*... es pat nezinu, kas to ir izveidojis. Kad iestājos Konservatorijā pirms armijas gadiem, to vadīja Valts Pūce. Mēs tikai turpinām.

— **Un neaizmirstiet nākamajā koncertā Gati Ulmani ar jauko melno cimdīnu...**

— Tā bija viņa renesanse — viņš darbojies Bauskā ar «Nulles ciklu». Šajā koncertā viņš spoži uzstājās. Es tikai baidos par to, vai tas būs interesanti plašai publikai, jo daudzas parodijas ir saprotamas tikai Mūzikas akadēmijas studentiem.

Domājam turpināt jocīgo humoriņu: Mani pašu velk uz nopietnām lietām. Esmu grāmatās lasījis, ka tā ir vecuma pazīme.

— **Vai ar šīm nopietnajām lietām nodarbosies pēc Mūzikas akadēmijas beigšanas?**

— Gribētos savu nākotni saistīt ar dzimto pusi — Latgali, taču nedošu vēl patlaban kādus skaidrus solījumus, jo šis gads man sola daudz pārmaiņu. Pavisam atrauties no Rīgas nozīmētu uzkārt akmeni kaklā un gaidīt, kad noiešu pa burbuli. Gribētos arī nedaudz miera dvēselei, bet tas nav iespējams — esmu dzimis Ugunīgā Zirga gadā.

Ar Juri Vaivodu tērzējusi
Inga Helmane

3 el/persona